

Feghali dotyczyło kwestii natchnienia syryjskiego tłumaczenia Starego Testamentu (*Inspiration et révélation dans quelle mesure le text de la Peshittâ peut-il être inspiré du fait qu'il est très proche de hébreu: Siracide*). Temat ten podjęli kolejni prelegenci: o. Ayoub Chehwan (*LAT du Targum au text syriaque*), o. Pierre Najem (*De la vieille version syriaque à Peshitta*) i o. Nagi Edelbi (*Les textes arabes à partir des différentes langues*). Egzegeza syryjska przebiegała w środowisku przenikania się wielu kultur: każda z nich miała własne podejście do tekstu, a widać to w egzegezie. Pani Izabella Jurasz ukazała wpływ greckiej tradycji i syryjskich koncepcji w środowisku antiocheńskim (*Écriture, Création, Révélation. Théologie de la Parole de Dieu dans les lectures patristiques du Prologue de Jean en milieu antiochien [IIe-IVe siècles]*), wzajemne zaś oddziaływanie poprzez środowisko syryjskie Żydów i muzułmanów przybliżył o. Georges Rahmé (*Le monde syriaque comme lieu de rencontre entre la tradition juive et musulmane*). Ostatnie wystąpienia i dyskusje były poświęcone zagadnieniom współczesnego dialogu międzyreligijnego w kontekście Libanu, kraju, w którym zagadnienia te są szczególnie ostre (dodajmy, dyskusja transmitowana na żywo na dwa miesiące przed wyborami parlamentarnymi).

Spotkanie niewątpliwie ciekawe, choć nie wszystko dotyczyło patrystyki. Poziom wystąpień był różny, trzeba jednak stwierdzić, że wykłady związane z tradycją syryjską, były ciekawe i na wysokim poziomie, co nie zawsze można powiedzieć o części publicystycznej.

Ks. Jan W. Żelazny – Kraków, PAT

11. KONFERENCJA O MONASTYCZYM SYRYJSKIM (Paris, 20 XI 2009)

W dniu 20 XI 2009 r. w Paryżu, w Instytucie Protestanckim, odbyła się konferencja naukowa nt. *Le monachisme syriaque*. Konferencja ta, zorganizowana przez Société d'Études Syriaques w cyklu tzw. Table-ronde, była już z kolei siódma. Spotkania te są pomyślane, jako miejsce dzielenia się wynikami badań nad spuścizną tradycji syryjskiego Wschodu, a jednocześnie jako wprowadzenie w kolejne zagadnienia związane z analizą i studium myśli Ojców Syryjskich. Tegoroczne spotkanie, jak już zaznaczono, zostało poświęcone monastycznej tradycji syryjskiej. Pierwszy wniosek, jaki można z niego wyciągnąć po wysłuchaniu kilku kolejnych referatów i przeprowadzonej po nich dyskusji, dotyczy korzeni ruchu monastycznego w Syrii; otóż wszyscy autorzy podkreślali mniej lub bardziej wyraźnie, że korzeni tego fenomenu na gruncie syryjskim należy szukać w specyficznym ascetyzmie charakteryzującym chrześcijaństwo syryjskie u jego początków. W swoim referacie Claire Fauchon (Uniwersytet w Lyonie) ukazała cztery podstawowe grupy wiernych: laików, synów przymierza, mnichów i anachoretów oraz ich powiązanie z życiem wspólnoty wierzących. Ten specyficzny charakter ascetyzmu został ukazany w kolejnym referacie Marie-Joseph Pierre (EPHE V), dotyczącym konkretnie osób konsekrowanych w *Demonstrationes Afrahata* i w *Liber Graduum (Księżde stopni)*. Odczytany następnie referat Lucasa Schachnera (Oxford) ukazał rolę ekonomiczną klasztorów w całej historii chrześcijan syryjskich.

Jednak specyfika monastycyzmu syryjskiego doszła do głosu w referacie Sabino Chialá, znawcy życia klasztorów syryjskich za czasów Abrahama z Kashkar (503-588).

Do dziś można ten specyficzny charakter wspólnot klasztornych tradycji syryjskiej prześledzić na terenie Tur Abdin; temu też poświęcona była prezentacja wybitnego znawcy inskrypcji syryjskich Andrew Palmera (z Uniwersytetu w Manchester). Specyfika życia konsekrowanego tego kręgu połączona z duchem misyjnym oraz z nieuchwytną granicą pomiędzy życiem mniszym a byciem laikiem, prowadziła do niebywałego impulsu misyjnego chrześcijan syryjskich. Pozwoliło to na dotarcie do wszystkich krajów Azji: do Chin, Indii, Indonezji i Syberii. Temu też było poświęcone wystąpienie Jacques-Nöel Pérès z Fakultetu Protestantckiego w Paryżu, a dotyczące odczytania na nowo tradycji o klasztorach i mnichach syryjskich, działających na terenie Etiopii.

Fenomen życia monastycznego obejmuje jednak także jeszcze jeden wymiar, często należący do najtrudniejszych wyzwań, a mianowicie kwestię relacji pomiędzy wspólnotami a hierarchią Kościoła. Pierwsza informacja dotyczyła pozornego „mniszenia” tej hierarchii. Otóż dość szybko pojawił się zwyczaj włączania w poczet mnichów kandydata na biskupa. Włączania takiego dokonywano na kilka dni, niemniej jednak formalnie święcono mnicha (obecny na konferencji metropolita syro-ortodoksyjny Francji potwierdził ten zwyczaj jako praktykę jego Kościoła stosowaną do dziś, czego sam był przykładem). To prowadziło jednak, zdaniem autora referatu Ioana Ovidu (Uniwersytet w Sibi, Rumunia), do pewnych napięć na linii mnisi – duchowieństwo. Nie ustalono jednak jakichś jasnych reguł, i tak naprawdę decydowały o tym kwestie personalne. Można jednak powiedzieć, że utorowała sobie drogę idea, iż obie struktury są drogą do Boga, niezależne jednak od siebie, zasadą zaś stało się nie ingerowanie jednej w drugą.

W podsumowaniu konferencji Françoise Cassigena (Ligugé) podkreślił aktualność niektórych rozwiązań, jakie niesie ze sobą syryjska tradycja monastyczna. Szczególną uwagę zwrócił na fenomen synów przymierza (*bnay qyomo*), jak i dowartościowanie wolności w ramach wspólnoty, co charakteryzuje klasztory tradycji syryjskiej.

Ks. Jan W. Żelazny – Kraków, PAT

12. SPOTKANIA KOMISJI BADAŃ NAD ANTYKIEM CHRZEŚCIJAŃSKIM W ROKU AKADEMICKIM 2010/2011

W roku akademickim 2010/2011 członkowie i sympatycy Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim spotkali się siedem razy. Posiedzenia odbywały się tradycyjnie w każdy trzeci czwartek miesiąca i miały miejsce w Collegium Norwidianum w sali CN 208. Uczestniczyli w nich jako prelegenci goście z różnych ośrodków akademickich w Polsce: dwie osoby z Uniwersytetu Łódzkiego, jedna z Uniwersytetu Marii Skłodowskiej Curie w Lublinie, jedna z Uniwersytetu Warszawskiego oraz trzy z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W listopadzie spotkania nie było, gdyż w dniach 25-26 odbywało się dwudniowe ogólnopolskie sympozjum nt. *Stosunek do ludzi starszych w starożytności klasycznej i chrześcijańskiej*, którego organizatorem był Ośrodek Badań Nad Antykiem Chrześcijańskim (materiały z tego sympozjum oraz sprawozdanie z dyskusji zob. wyżej).

Dnia 28 X 2010 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Komisji. Otworzył je ks. prof. dr hab. Stanisław Longosz, który powitał wszystkich obecnych (25 osób) i przedstawił prelegenta dr Romana Majerana (KUL), referującego temat: *Sylwetka Juliana z Eklanum w świetle pism polemicznych św. Augustyna*. Wystąpienie to poprzedzone